

Γενικά

Η ατυχής έκβαση του Ελληνοτουρκικού Πολέμου του 1897, όπως και το «*Μακεδονικό Ζήτημα*», που δημιουργήθηκε στο μεταξύ από τη δράση του Βουλγαρικού Κομιτάτου, κατέστησαν επιτακτική την ανάγκη υπάρξεως ισχυρών στρατιωτικών δυνάμεων. Το 1904 τέθηκαν οι πρώτες υγιείς βάσεις στον τομέα της οργανώσεως του Ελληνικού Στρατού, ενώ η τριετία 1909-1912 υπήρξε η κατ' εξοχήν περίοδος αναγεννήσεως του από κάθε άποψη.

Αφετηρία της τελευταίας αυτής προσπάθειας αποτέλεσε η στρατιωτική επανάσταση τον Αύγουστο του 1909. Μεταξύ των αιτημάτων των επαναστατών αξιωματικών, μελών του «*Στρατιωτικού Συνδέσμου*», το κυριότερο ήταν η αναδιοργάνωση και ο εκσυγχρονισμός του στρατού, ώστε να γίνει το ταχύτερο αξιόμαχος και ικανός για να ανταποκριθεί στις εθνικές απαιτήσεις εκείνης της περιόδου.

Ένα χρόνο περίπου αργότερα, το Νοέμβριο του 1910, μετά από πρόσκληση των επαναστατών, πρωθυπουργός ανέλαβε ο Ελευθέριος Βενιζέλος, η παρουσία του οποίου επέδρασε αποφασιστικά στην πολιτική και στρατιωτική κατάσταση της χώρας.

Οι σημαντικότερες μεταρρυθμίσεις, την περίοδο 1904-1912, αφορούσαν κυρίως τη συγκρότηση του στρατού σε μεγάλες μονάδες ομοιόμορφης συνθέσεως, την αναδιοργάνωση της Επιτελικής Υπηρεσίας, το διαχωρισμό του Πυροβολικού κατά είδος και τη συστηματική οργάνωση των Υπηρεσιών Διοικητικής Μέριμνας. Καταστρώθηκε επίσης Σχέδιο Επιστρατεύσεως και δημιουργήθηκε Σώμα Έφεδρων Αξιωματικών. Επιπλέον, ανανεώθηκε ο οπλισμός με την προμήθεια νέων τυφεκίων και πυροβόλων και έγινε εντατική εκπαίδευση του προσωπικού. Για το σκοπό αυτό μετακλήθηκε το 1911 Γαλλική Στρατιωτική Αποστολή, η οποία συνέβαλε κατά πολύ στην ποιοτική και επιχειρησιακή βελτίωση του Ελληνικού Στρατού.

Σπουδαιότερη όμως όλων των άλλων προπαρασκευών υπήρξε η ανύψωση του εθνικού φρονήματος. Σπάνια λαός εισήλθε στον πόλεμο με τόσο αναπτερωμένο το ηθικό του όπως ο ελληνικός το 1912.

Οριστική οργάνωση του Στρατού σε Μεραρχίες και Ταξιαρχίες

Τη λήξη του Πολέμου του 1897 ακολούθησε η σταδιακή διάλυση των νέων μονάδων που είχαν συγκροτηθεί στη διάρκεια της επιστρατεύσεως, καθώς και η απόλυση των εφέδρων. Διατηρήθηκαν μόνο δύο μεραρχίες, με έδρα τη Λαμία και την Αθήνα αντίστοιχα, καθώς και πέντε ταξιαρχίες, ενώ ανεξάρτητα παρέμειναν προσωρινά τα τάγματα Ευζώνων.

Το 1899 οι Διευθύνσεις Μηχανικού ορίστηκαν σε τέσσερις (Αθήνα, Πάτρα, Κέρκυρα και Λάρισα), ιδρύθηκαν τέσσερα στρατιωτικά νοσοκομεία (Λαμία, Χαλκίδα, Πάτρα και Καλαμάτα) και με τη νέα διοικητική διαίρεση της χώρας, κατά την οποία ο αριθμός των

νομών αυξήθηκε από δεκαέξι σε είκοσι έξι, συστήθηκαν δέκα νέα στρατολογικά γραφεία.

Τον Ιούνιο του 1900 διατάχθηκε η συγκρότηση δύο συνταγμάτων Ευζώνων. Του 1ου, με τρία τάγματα, στα Τρίκαλα και του 2ου, με δύο τάγματα, στη Λάρισα. Τα υπόλοιπα τάγματα Ευζώνων παρέμεναν ανεξάρτητα.

Τον ίδιο χρόνο ψηφίστηκε ο Νόμος «*Περί Προσωρινού Οργανισμού του Στρατού*», σύμφωνα με τον οποίο ολόκληρη η επικράτεια, από στρατιωτικής απόψεως, αποτελούσε μία περιφέρεια υπό την ενιαία διοίκηση του Γενικού Διοικητή Στρατού, ο οποίος ήταν ταυτόχρονα και Γενικός Επιθεωρητής Στρατού. Ο Γενικός Διοικητής έφερε το βαθμό του αντιστράτηγου, διέθετε ανάλογο επιτελείο και είχε ως προϊστάμενη αρχή το Υπουργείο Στρατιωτικών. Σε αυτόν υπάγονταν όλες οι μονάδες, καταστήματα και υπηρεσίες, εκτός από τη Χωροφυλακή, τη Διεύθυνση Υλικού Πολέμου, τη Στρατολογική Υπηρεσία, τη Στρατιωτική Δικαιοσύνη, τη Γενική Αποθήκη Υλικού και τη Χαρτογραφική Υπηρεσία, που υπάγονταν απευθείας στο Υπουργείο Στρατιωτικών.

Επιπλέον, καταργήθηκαν τα αρχηγεία στρατού και συγκροτήθηκαν τρεις μεραρχίες, καθεμία από τις οποίες περιλάμβανε δύο ταξιαρχίες Πεζικού και αριθμό μονάδων από τα άλλα Όπλα. Κάθε ταξιαρχία Πεζικού αποτελούνταν από δύο συντάγματα Πεζικού ή Ευζώνων και ένα ανεξάρτητο τάγμα Ευζώνων.

Το 1903 έγιναν ορισμένες τροποποιήσεις στον Προσωρινό Οργανισμό του Στρατού του 1900 και η σύνθεση των τριών μεραρχιών διαφοροποιήθηκε.

Η δύναμη του Ελληνικού Στρατού, η οποία το 1898 ανερχόταν σε 26.108 άνδρες, το 1903 μειώθηκε σε 22.427 άνδρες.

Ο Οργανισμός του Στρατού του 1904

Το 1904 ψηφίστηκε νέος Οργανισμός του Στρατού. Σύμφωνα με αυτόν η χώρα διαιρέθηκε σε τρεις στρατιωτικές περιφέρειες, καθεμία από τις οποίες περιλάμβανε τέσσερα διαμερίσματα. Σε κάθε περιφέρεια αντιστοιχούσε μία μεραρχία και σε κάθε διαμέρισμα ένα στρατολογικό γραφείο.

Το Υπουργείο Στρατιωτικών συγκροτήθηκε από το Γραφείο Υπουργού και δώδεκα τμήματα, ενώ ο Ενεργός Στρατός αποτελέστηκε από τη Γενική Διοίκηση, τα Όπλα (Πεζικό, Ιππικό, Πυροβολικό, Μηχανικό και Μεταγωγικό), τις Υπηρεσίες (Υγειονομική, Κτηνιατρική, Οικονομική, Χαρτογραφική, Στρατολογική, Δικαστική, Μουσική και Θρησκευτική), το Μόνιμο Φρουραρχείο Αθηνών και τα Στρατιωτικά Σχολεία.

Τέλος, συστήθηκε με νόμο ιδιαίτερο Σώμα Γενικών Επιτελών, το προσωπικό του οποίου προοριζόταν για τη διεξαγωγή της επιτελικής υπηρεσίας, τόσο στη διάρκεια της ειρήνης όσο και κατά τον πόλεμο.

Η συγκρότηση των μεραρχιών καθορίστηκε με Βασιλικό Διάταγμα της 9ης Σεπτεμβρίου 1904, σε εφαρμογή του Νόμου «*Περί Οργανισμού του Στρατού*» του ίδιου έτους.

Το 1909, μετά τη στρατιωτική επανάσταση, καταργήθηκε με νόμο η Γενική Διοίκηση και ορίστηκε η διοίκηση των στρατιωτικών περιοχών να ασκείται από τους διοικητές των μεραρχιών, οι οποίες στο εξής υπάγονταν απευθείας στο Υπουργείο Στρατιωτικών. Σε

αυτό υπάγονταν επίσης και όλες οι μη μεραρχιακές μονάδες, τα στρατιωτικά καταστήματα και οι υπηρεσίες που μέχρι τότε υπάγονταν στη Γενική Διοίκηση. Επιπλέον, συστήθηκε Ανώτατο Στρατιωτικό Συμβούλιο, αποτελούμενο από τον Αρχηγό της Επιτελικής Υπηρεσίας Στρατού και τους διοικητές των μεραρχιών, του οποίου αρμοδιότητα ήταν οι κατ' έτος προαγωγές και τοποθετήσεις των αξιωματικών. Τον Οκτώβριο του ίδιου έτους καταργήθηκε το Σώμα Γενικών Επιτελών, επειδή είχε επικρατήσει η αντίληψη ότι αυτό αποτελούσε προνομιούχο τάξη αξιωματικών. Η Επιτελική Υπηρεσία Στρατού αναδιοργανώθηκε σε τρία τμήματα. Αποστολή της καθορίστηκε η οργάνωση, η εκπαίδευση, ο εξοπλισμός, οι μεταφορές και γενικά η προετοιμασία του στρατού για την εξασφάλιση της άμυνας της χώρας.

Η οργάνωση του Στρατού κατά τα έτη 1910 έως 1912

Το Φεβρουάριο του 1910 ρυθμίστηκε με νόμο ο νέος Οργανισμός του Στρατού. Σύμφωνα με αυτόν η χώρα διαιρέθηκε σε τρεις στρατιωτικές περιοχές, η καθεμία από τις οποίες ήταν έδρα μεραρχίας και περιλάμβανε έξι διαμερίσματα. Σε κάθε διαμέρισμα λειτουργούσε ένα στρατολογικό γραφείο.

Ο Ενεργός Στρατός, σύμφωνα με το νέο Οργανισμό Στρατού, περιλάμβανε τις Γενικές Υπηρεσίες, τα Στρατεύματα, τις Ειδικές Υπηρεσίες, τις Αποθήκες και Καταστήματα και τη Χωροφυλακή.

Άλλες αξιόλογες προσπάθειες στην οργάνωση του στρατού και τη βελτίωση της στρατιωτικής καταστάσεως της χώρας κατά την περίοδο αυτή ήταν οι ακόλουθες:

- Σύσταση Ανώτατου Μεικτού Επιτελείου: Στις 17 Απριλίου του 1910 συστήθηκε με νόμο Ανώτατο Μεικτό Επιτελείο του Στρατού Ξηράς και Θάλασσας, σκοπός του οποίου ήταν η κατάρτιση κοινού Σχεδίου Επιχειρήσεων για το στρατό και το στόλο, η μέριμνα οργάνωσης και προπαρασκευής για την εφαρμογή του σχεδίου αυτού, η μελέτη μεθοδικής αναπτύξεως των χερσαίων και ναυτικών δυνάμεων με βάση το σχέδιο αυτό και, τέλος, η αμυντική οργάνωση της χώρας και η περιοδική αντικατάσταση, επισκευή και εκποίηση των άχρηστων πλοίων και υλικών γενικά.

- Χαρτογραφική Υπηρεσία: Προβλέφθηκε ο καταρτισμός κτηματικού χάρτη, με βάση τον τριγωνισμό που εκτελούσε η Χαρτογραφική Υπηρεσία Στρατού και συστήθηκε Χαρτογραφικό Συμβούλιο του Κράτους.

- Γαλλική Στρατιωτική Αποστολή: Τον Απρίλιο του 1911 μετακλήθηκε Γαλλική Αποστολή, με επικεφαλής τον Υποστράτηγο Eydoux (Εύντου), αποτελούμενη από δεκατρείς αξιωματικούς.

Με το νέο Οργανισμό του Στρατού, της 7ης Ιανουαρίου 1912, ο αριθμός των στρατιωτικών περιοχών ορίστηκε σε τέσσερις, καθεμία από τις οποίες περιλάμβανε τρία διαμερίσματα. Κάθε στρατιωτική περιοχή αντιστοιχούσε σε μία μεραρχία και κάθε διαμέρισμα σε ένα σύνταγμα Πεζικού.

Η δύναμη του Ελληνικού Στρατού, στην ειρηνική περίοδο, εξακολούθησε να παραμένει σταθερή και ανερχόταν στα ίδια επίπεδα του 1903, δηλαδή περίπου 22.500 άνδρες.

Στις 16 Σεπτεμβρίου 1912 κηρύχθηκε γενική επιστράτευση. Επακολούθησε συγκέντρωση, οργάνωση, συγκρότηση και προώθηση των δυνάμεων στα δύο θέατρα επιχειρήσεων Θεσσαλίας και Ηπείρου, ενώ η συνολική δύναμη του Ελληνικού Στρατού έφθασε περίπου τους 130.000 άνδρες.

Οπλισμός – Οχύρωση

Με Βασιλικό Διάταγμα της 19ης Φεβρουαρίου του 1907 ρυθμίστηκε ό,τι αφορούσε το φορητό οπλισμό του στρατεύματος. Σύμφωνα με αυτό εισήχθησαν νέα επαναληπτικά αυστριακά τυφέκια Mannlicher (Μάνλιχερ) υποδείγματος 1903 και διαμετρήματος 6,5 χιλιοστών. Ο εφοδιασμός των μονάδων με τα νέα αυτά τυφέκια άρχισε από τον Ιούλιο του ίδιου έτους. Οι μονάδες Πεζικού και Μηχανικού εφοδιάστηκαν με μακριά τυφέκια του τύπου αυτού και οι μονάδες Ιππικού, Πυροβολικού, Νοσοκόμων και Μεταγωγικού με αραβίδες Μάνλιχερ.

Επίσης, το 1910 έλαβε χώρα πλήρης ανανέωση των πεδινών και ορειβατικών πυροβόλων. Τα παλιά βραδυβόλα αντικαταστάθηκαν με τα νέα ταχυβόλα πυροβόλα, από τα τελειότερα στο είδος τους την εποχή εκείνη. Η ανανέωση επιτεύχθηκε με την προμήθεια 144 πεδινών πυροβόλων Σνάιντερ, υποδείγματος 1908 και διαμετρήματος 75 χιλιοστών, καθώς και 36 ορειβατικών ταχυβόλων πυροβόλων Σνάιντερ-Δαγκλή, του ίδιου υποδείγματος και διαμετρήματος. Με τις προμήθειες αυτές ήταν δυνατός ο εξοπλισμός 36 πεδινών και 9 ορειβατικών πυροβολαρχιών.

Το σύνολο του οπλισμού που διέθετε ο στρατός το 1912, ανερχόταν σε 115.000 τυφέκια Μάνλιχερ, 112.000 τυφέκια Γκρα, 60 πολυβόλα, 7.640 περίστροφα και πιστόλια, 144 πεδινά και 36 ορειβατικά πυροβόλα. Υπήρχαν επίσης πολλά πεδινά και βαριά πυροβόλα, καθώς και μερικά πολυβόλα, παλιού τύπου.

Παράλληλα με τις προμήθειες οπλισμού και λοιπού πολεμικού υλικού, έγινε στη χρονική περίοδο 1910-12 και η οχύρωση της παραμεθόριας περιοχής της χώρας. Μέχρι τις παραμονές της επιστρατεύσεως του 1912 είχε περατωθεί στη Θεσσαλία η εκτέλεση τεσσάρων συγκροτημάτων οχυρών που κάλυπταν από τα βόρεια τη Λάρισα και περιλάμβαναν πολυβολεία, πυροβολεία, χαρακώματα πεζικού, κωλύματα, σκέπαστρα, ορύγματα συγκοινωνίας και άλλα απαραίτητα έργα. Κατασκευάστηκαν επίσης τρεις γέφυρες στον Πηνειό ποταμό, καθώς και το απαραίτητο οδικό δίκτυο για την εξυπηρέτηση των έργων οχυρώσεως και άλλων στρατιωτικών σκοπών.

Αξιόλογα οχυρωματικά έργα έγιναν και στην Ήπειρο. Το σύνολο όμως της αμυντικής οργανώσεως της περιοχής είχε προσωρινή και ατελή μορφή, αφού δεν ολοκληρώθηκε μέχρι την έναρξη του πολέμου. Τα έργα που έγιναν ήταν κυρίως πυροβολεία κοντά στην Άρτα, οχυρά στην είσοδο του Αμβρακικού κόλπου, καθώς και ορύγματα μάχης για την άμυνα του πεζικού.

Εκπαίδευση

Στο πλαίσιο της γενικότερης προσπάθειας για τη βελτίωση της θέσεως του στρατού, κατά την περίοδο αυτή, δόθηκε ιδιαίτερο βάρος στην εκπαίδευση των στελεχών και οπλιτών. Τα σχολεία που λειτούργησαν ήταν τα παρακάτω:

- Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων: Τον Αύγουστο του 1910 αποφασίστηκε η ενοποίηση των Στρατιωτικών Σχολών Ευελπίδων και Υπαξιωματικών σε μία, με τον τίτλο «Σχολή Ευελπίδων και Υπαξιωματικών».

- Προπαρασκευαστικό Σχολείο Έφεδρων Αξιωματικών - Ουλαμοί Υποψήφιων Έφεδρων Αξιωματικών.

- Σχολείο Ιππευτικής.

- Σχολείο Γυμναστικής: Συστήθηκε στην Αθήνα το 1906.

- Σχολείο Βολής Πεζικού: Συστήθηκε στην Αθήνα το Νοέμβριο του 1907.

- Σχολείο Βολής Πυροβολικού: Συστήθηκε ομοίως το Νοέμβριο του 1907.

- Σχολείο Μηχανικού: Από την 1η Αυγούστου 1905 μετονομάστηκε σε Σχολείο Μηχανικού, με υπαγωγή απευθείας στη Γενική Διοίκηση.

- Προπαρασκευαστική Σχολή Επιτελών: Ιδρύθηκε το Φεβρουάριο του 1910 και η λειτουργία της άρχισε από την 1η Μαΐου 1911.

- Σχολείο Λοχαγών: Συστήθηκε το Σεπτέμβριο του 1910 στην Αθήνα.

Εκπαίδευση στελεχών στο εξωτερικό

Για την αρτιότερη εκπαίδευση και κατάρτιση των στελεχών, εκτός από τη φοίτησή τους στα διάφορα σχολεία του εσωτερικού, αποστέλλονταν και αξιωματικοί στο εξωτερικό.

Μετά το 1909, η εκπαίδευση στελεχών στο εξωτερικό καθορίστηκε σε ετήσια βάση, ενώ από τον Αύγουστο του 1911 αποφασίστηκε η αποστολή, μετά από εξετάσεις, φοιτητών της Ιατρικής Σχολής του Εθνικού Πανεπιστημίου Αθηνών στη Στρατιωτική Σχολή της Λυών, οι οποίοι όταν αποφοιτούσαν επιτυχώς ονομάζονταν ανθυπίατροι και κατατάσσονταν οριστικά ως μόνιμοι στον Ελληνικό Στρατό, με δωδεκαετή υποχρέωση.

Εκπαίδευση στρατεύματος

Από το 1903 εγκαινιάστηκε το σύστημα της υπό τα όπλα διαδοχικής προσκλήσεως των εφέδρων για εκπαίδευση στις κατά τόπους στρατιωτικές μονάδες.

Προκειμένου να μειωθεί ο χρόνος της θητείας, ψηφίστηκε στις 5 Νοεμβρίου 1909 ο Νόμος «Περί στρατιωτικής προπαιδεύσεως», σύμφωνα με τον οποίο όλοι οι νέοι που συμπλήρωναν το 16ο έτος της ηλικίας τους υποχρεώνονταν σε στρατιωτική εκπαίδευση στα κατά τόπους κέντρα προπαιδεύσεως. Η εκπαίδευση γινόταν μία ή δύο φορές την εβδομάδα και όσοι συμπλήρωναν εκατόν είκοσι παρουσίες έκαναν μειωμένη θητεία κατά τέσσερις μήνες.

Κανονισμοί – Βιβλιοθήκες

Από το 1899 έως το 1912 κυρώθηκαν και κοινοποιήθηκαν πολλοί κανονισμοί, ενώ, με σκοπό επίσης την επιμόρφωση των αξιωματικών, ιδρύθηκε το 1907 στο Υπουργείο

Στρατιωτικών ειδική υπηρεσία με τον τίτλο «*Στρατιωτική Βιβλιοθήκη*» με αποστολή της την έκδοση κατάλληλου περιοδικού και χρήσιμων βιβλίων για τους αξιωματικούς.

Στρατολογία – Επιστράτευση

Στρατολογία

Με σειρά νόμων και διαταγμάτων που εκδόθηκαν κυρίως μετά το 1904 ρυθμίστηκαν πολλά στρατολογικά ζητήματα που αφορούσαν τις στρατιωτικές υποχρεώσεις, το χρόνο της στρατιωτικής θητείας και τις απαλλαγές στρατεύσεως. Γενικά, κατά την περίοδο αυτή, τέθηκαν οι βάσεις για την πραγματοποίηση εθνικής πανστρατιάς.

Το 1904 ρυθμίστηκαν με νόμο ο τρόπος εγγραφής όσων δεν ήταν γραμμένοι στους στρατολογικούς καταλόγους, οι λόγοι απαλλαγής, ο τρόπος υποβολής των δικαιολογητικών απαλλαγής και οι υποχρεώσεις που είχαν αμέσως μόλις εξέλιπταν οι σχετικοί λόγοι. Συγκροτήθηκαν στρατολογικά συμβούλια και καθορίστηκαν οι στρατολογικές υποχρεώσεις γενικά των Ελλήνων πολιτών, ο χρόνος υπηρεσίας στον Ενεργό Στρατό, η κατανομή των κληρωτών στα διάφορα Όπλα, η επιλογή των έφεδρων αξιωματικών, τα αντισηκώματα, οι ποινές των ανυπότακτων και τα σχετικά με την υποχρεωτική άδεια των κληρωτών.

Ο χρόνος της στρατιωτικής θητείας για τους ικανούς προς κατάταξη ήταν δύο χρόνια στον Ενεργό Στρατό, δέκα στην Εφεδρεία, οκτώ στην Εθνοφρουρά και δέκα στην εφεδρεία της Εθνοφρουράς. Όσοι όμως απαλλάσσονταν για οποιοδήποτε λόγο μεταφέρονταν αμέσως στην Εθνοφρουρά για είκοσι χρόνια και μετά στην Εφεδρεία για δέκα χρόνια.

Επιστράτευση

Μέχρι το 1897 όλες οι επιστρατεύσεις γίνονταν χωρίς κανένα συστηματικό σχεδιασμό. Η πρώτη προσπάθεια συστηματικής ρυθμίσεως της προπαρασκευής του στρατού, σε περίπτωση κηρύξεως της χώρας σε κατάσταση επιστρατεύσεως, έγινε το 1904. Με Βασιλικό Διάταγμα της 25ης Οκτωβρίου του έτους αυτού καθορίστηκαν τα σχετικά καθήκοντα των σχηματισμών, των μονάδων, των στρατολογικών γραφείων, η σύνταξη από το Γενικό Επιτελείο σχεδίου επιστρατεύσεως, η έκδοση διοικητικών οδηγιών, καθώς και η δημιουργία αποθηκών για το υλικό επιστρατεύσεως.

Με νόμο που εκδόθηκε στις 11 Φεβρουαρίου 1910 καθορίστηκε η συγκρότηση σε κάθε περιοχή μιας εφεδρικής μεραρχίας από επιστράτους, ρυθμίστηκε ο τρόπος μεταβάσεως του στρατού στην εμπόλεμη σύνθεση και αποφασίστηκε η δυνατότητα συμμετοχής της εθνοφρουράς στην εμπόλεμη δύναμη και η χρησιμοποίηση της εφεδρείας της για την ασφάλεια στο εσωτερικό της χώρας.

Τον επόμενο χρόνο καταστρώθηκε λεπτομερές Σχέδιο Επιστρατεύσεως που προέβλεπε τη δυναμικότητα της χώρας σε επιστρατευόμενο πληθυσμό, επιτάξιμα κτήνη, οχήματα και κάθε είδους υλικά. Επίσης, ορίστηκε με νόμο ότι, σε περίοδο επιστρατεύσεως, κάθε εδαφικό διαμέρισμα να συγκροτεί και ένα εφεδρικό σύνταγμα.

Νόμος – Τάξη – Πειθαρχία

Συμβούλια Τιμής

Με Βασιλικά Διατάγματα του 1897 και 1898 καθορίστηκε η σύσταση Συμβουλίων Τιμής σε κάθε μονάδα ή μεραρχία, τα οποία είχαν σκοπό να εξετάζουν και να εκτιμούν τις πράξεις των αξιωματικών που σχετίζονταν με την τιμή και την αξιοπρέπεια τους. Επίσης, επιλαμβάνονταν τις τυχόν διαφορές μεταξύ των αξιωματικών και η απόφασή τους ήταν υποχρεωτική.

Για ζητήματα που πιθανώς να κατέληγαν σε μονομαχία, τα Συμβούλια Τιμής ήταν αναρμόδια. Ωστόσο έπρεπε να καταβάλλουν κάθε προσπάθεια για το συμβιβασμό των ενδιαφερομένων και την αποφυγή της μονομαχίας. Με τα ίδια διατάγματα καθορίστηκαν ο τρόπος συστάσεώς τους και λειτουργίας τους. Πρόεδρος κάθε Συμβουλίου ήταν ο διοικητής της μονάδας και μέλη ο υποδιοικητής και οι τρεις αρχαιότεροι αξιωματικοί.

Δημόσια ασφάλεια

Τον Οκτώβριο του 1906 ορίστηκε ότι για τη φρούρηση των φυλακών ο στρατός θα διέθετε φρουρά μόνο στις φρουρές που υπήρχε έδρα συντάγματος ή τάγματος. Σε περιπτώσεις σοβαρών ταραχών, ο Γενικός Διοικητής Στρατού, μετά από εντολή του υπουργού Στρατιωτικών, ενίσχυε τη Χωροφυλακή με στρατιωτικό απόσπασμα, δυνάμει τουλάχιστον λόχου.

Το Δεκέμβριο του 1911 καθιερώθηκαν, για πρώτη φορά, τα δελτία ταυτότητας, με τα οποία εφοδιάστηκαν όλοι οι εν ενεργεία αξιωματικοί. Έφεραν τη φωτογραφία του κατόχου τους, θεώρηση της προϊστάμενης αρχής και ίσχυαν για μία πενταετία.

Προαγωγές αξιωματικών – υπαξιωματικών

Το Νοέμβριο του 1904 άλλαξε ο τρόπος προαγωγής των αξιωματικών, καθώς και τα απαιτούμενα προσόντα για την προαγωγή κατ' εκλογή ή κατ' αρχαιότητα. Οι ανώτεροι προάγονταν μόνο κατ' εκλογή, ενώ οι κατώτεροι κατ' εκλογή ή κατά αρχαιότητα.

Από το 1912 οι προαγωγές των συνταγματάρχων και υποστράτηγων, αντίστοιχα σε υποστράτηγους και αντιστράτηγους, γίνονταν κατά απόλυτη εκλογή, μετά από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου.

Οι προαγωγές των ανθυπασπιστών και υπαξιωματικών καθορίστηκαν με Βασιλικό Διάταγμα της 21ης Φεβρουαρίου 1905. Σύμφωνα με αυτό οι υποψήφιοι για το βαθμό του ανθυπολοχαγού ανθυπασπιστές έπρεπε να είχαν, εκτός από τα άλλα προσόντα διαγωγής και γνώσεων, ενδεκαετή υπηρεσία υπαξιωματικού, από την οποία ένα χρόνο ως ανθυπασπιστές.

Οι υπαξιωματικοί Πεζικού, Ιππικού, Πυροβολικού και Μηχανικού που είχαν δεκαετή ευδόκιμη υπηρεσία, διαγωγή εξαίρετη και τις απαιτούμενες γνώσεις προάγονταν σε ανθυπασπιστές των Όπλων τους. Οι υπαξιωματικοί των λόχων Νοσοκόμων προάγονταν σε ανθυπασπιστές Πεζικού.

Εξάλλου, το 1906 καταργήθηκε ο προγενέστερος Νόμος του 1891 «Περί κατατάξεως με το βαθμό του ανθυπολοχαγού Ελλήνων αποφοίτων στρατιωτικών σχολείων του εξωτερικού». Έτσι, ο μόνος τρόπος εισόδου στο στράτευμα, με το βαθμό του ανθυπολοχαγού, απέμεινε η αποφοίτηση από τις Σχολές Ευελπίδων και Υπαξιωματικών.

Τέλος, το Νοέμβριο του 1909 τροποποιήθηκε το όριο ηλικίας των αξιωματικών, ως εξής: αντιστράτηγοι και υποστράτηγοι το 65ο έτος, συνταγματάρχες το 62ο έτος, αντισυνταγματάρχες το 60ο έτος, ταγματάρχες το 58ο έτος, λοχαγοί το 56ο έτος, υπολοχαγοί το 52ο έτος, ανθυπολοχαγοί και ανθυπασπιστές το 50ο έτος.

Με τον ίδιο νόμο προβλεπόταν ότι όσοι αποστρατεύονταν αυτεπάγγελτα λόγω ορίου ηλικίας έπαιρναν σύνταξη του αμέσως επόμενου βαθμού. Όσοι είχαν είκοσι πέντε χρόνια συνολική υπηρεσία και οκτώ χρόνια στον ίδιο βαθμό ή σαράντα χρόνια συνολική υπηρεσία και πέντε χρόνια στον ίδιο βαθμό έπαιρναν τον ανώτερο αποστρατευτικό βαθμό, καθώς και τη σύνταξη του βαθμού αυτού. Οι ανθυπασπιστές, ανεξάρτητα από τα χρόνια υπηρεσίας τους, αποστρατεύονταν με το βαθμό του ανθυπολοχαγού και σύνταξη υπολοχαγού ή λοχαγού.

Στολή

Τα πρώτα χρόνια της περιόδου αυτής έγιναν μόνο ορισμένες παραλλαγές στην ήδη καθιερωμένη στολή των αξιωματικών και οπλιτών.

Το 1900 προστέθηκε στη στολή των αξιωματικών η μπέρτα από μάλλινο ύφασμα. Το 1903 ορίστηκε τα διακριτικά του βαθμού και το διακριτικό έμβλημα του Όπλου ή της Υπηρεσίας στη θερινή στολή να φέρονται επί των επωμίδων αντί του περιλαίμιου. Επίσης, τον επόμενο χρόνο, ορίστηκε το θερινό χιτώνιο των αξιωματικών να κουμπώνει μπροστά με μεταλλικά κουμπιά και όχι με τις μέχρι τότε εσωτερικές ταινίες, που έσφιγγαν το χιτώνιο γύρω από τη μέση. Το πηλήκιο αντικαταστάθηκε από το καλπάκι. Η αλλαγή όμως αυτή συνάντησε σοβαρές αντιδράσεις και καταργήθηκε.

Η μεγάλη ωστόσο καινοτομία της περιόδου αυτής στο θέμα της στολής υπήρξε αναμφισβήτητα η εισαγωγή το 1908, για πρώτη φορά, της χακί στολής ως μοναδικής στολής για τους οπλίτες και ως στολή ασκήσεων και εκστρατείας για τους αξιωματικούς. Το χιτώνιο της στολής αυτής ήταν το ίδιο με το λευκό θερινό χιτώνιο, αλλά έφερε παραρράμματα γύρω από το περιλαίμιο. Τα κουμπιά ήταν χρυσά ή επάργυρα. Οι επωμίδες κατασκευάζονταν από μάλλινο ύφασμα και έφεραν ως διακριτικά μία χρυσή ή ασημένια ταινία για τους κατώτερους και δύο για τους ανώτερους αξιωματικούς μαζί με τα διακριτικά για το βαθμό τους άστρα.

Το παντελόνι της στολής εκστρατείας ήταν κοντό, έφερε παραρράμματα και φοριόταν με κνημίδες από χακί μάλλινο ύφασμα. Το πηλήκιο της στολής εκστρατείας ήταν όμοιο με

αυτό της στολής, από σκούρο μπλε χρώμα, με τη διαφορά ότι το γείσο και το υποσιάγωνο ήταν δερμάτινα.

Η χλαίνη ήταν και αυτή χρώματος χακί και έφερε επωμίδες όμοιες με αυτές του χιτωνίου. Χρώματος χακί ήταν επίσης και το αδιάβροχο.

Με άλλο διάταγμα ρυθμίστηκε η θερινή στολή εκστρατείας, ενώ από τον Ιούνιο του 1906 ορίστηκε θερινή στολή και για τους μαθητές της Σχολής Ευελπίδων.

Το διακριτικό χρώμα, για το κάθε Όπλο ή Υπηρεσία, ορίστηκε το κόκκινο για το Πεζικό και τους Νοσοκόμους, το βυσσινί για το Ιππικό, το ανοικτό κόκκινο για το Πυροβολικό, το μπλε για το Μηχανικό, το βυσσινί βελούδο για τις Υπηρεσίες Υγειονομική και Κτηνιατρική και το πράσινο βελούδο για τη Φαρμακευτική Υπηρεσία.

Διοικητική Μέριμνα

Ταμείο Εθνικής Άμυνας

Το 1904 συστήθηκε με νόμο ειδικό ταμείο με την επωνυμία «*Ταμείο Εθνικής Αμύνης*» και έδρα την Αθήνα. Σκοπός του Ταμείου ορίστηκε η συμπλήρωση των αναγκών του Στρατού Ξηράς από τους πόρους του, που διαθέτονταν αποκλειστικά για την προμήθεια του παντοειδούς υλικού πολέμου και την κατασκευή ή ανακαίνιση των στρατιωτικών κτηρίων.

Το 1906 αυξήθηκαν οι πόροι του Ταμείου από τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Στρατιωτικών και καθορίστηκε ότι η περιουσία διατίθεται για την προμήθεια υλικού πολέμου, την κατασκευή και ανακαίνιση των απαιτούμενων στρατιωτικών εγκαταστάσεων, την προμήθεια υλικών επιστρατεύσεως, την κατασκευή έργων οχυρώσεως και την αγορά κτηνών για τις ανάγκες του στρατού.

Στρατιωτικές εγκαταστάσεις

Κατά τα έτη 1907 και 1908 επιτράπηκε η απαλλοτρίωση των εκτάσεων που ήταν απαραίτητες για την ανέγερση μόνιμων οχυρώσεων ή στρατιωτικών κτηρίων, πεδίων βολής, αποθηκών και λοιπών εγκαταστάσεων και διατέθηκαν τα απαραίτητα χρήματα τόσο για την αποζημίωση των ιδιοκτητών όσο και για την υλοποίηση των έργων.

Υγειονομική περίθαλψη

Και στον τομέα της υγείας καταβλήθηκε ιδιαίτερη προσπάθεια αυτή την περίοδο. Οργανώθηκαν νοσοκομεία και θεραπευτήρια και έγινε συστηματική εκπαίδευση του νοσηλευτικού προσωπικού. Από το 1907 οργανώθηκαν στρατιωτικά θεραπευτήρια σε όλες τις φρουρές που δεν υπήρχαν ή ήταν πολύ μακριά τα νοσοκομεία, καθώς και κοντά στις παραμεθόριες περιοχές για την εξυπηρέτηση των τμημάτων προκαλύψεως.

Οικονομικά

Τα ποσά που διατέθηκαν για στρατιωτικές ανάγκες, κυρίως μετά το 1904 και ιδιαίτερα μεταξύ 1910-12, ήταν πολύ μεγάλα και υπερέβαιναν κατά μέσο όρο το 20% του συνολικού προϋπολογισμού του Κράτους.

Τα χρήματα αυτά κυρίως δαπανήθηκαν για την προμήθεια ατομικού οπλισμού, πυροβόλων, πυρομαχικών, οχημάτων, ειδών ιματισμού και υποδήσεως, εξαρτύσεως, στρατοπεδίας, ίππων και ημιόνων, την κατασκευή στρατώνων, αποθηκών, έργων οχυρώσεως και τις λοιπές ανάγκες του στρατού.